

K BOJI S TANKY V OBRANĚ

I přes existenci nových bojových prostředků bude důležitá role v operacích pozemního vojska patřit tankům.

Tanková vojska se vyznačují mohutností palby, vysokou manévrovací schopností a velikou odolností vůči účinkům ZHN. Jsou schopna nejefektivněji využít výsledků použití jaderných zbraní a jiných ZHN a hrají velmi důležitou roli při dosažení cílů boje a operace, vedené klasickými prostředky ničení.

Podle názorů našich pravděpodobných nepřátel mají tanky tvořit základ úderných uskupení a plnit hlavní úkoly jak v útoku, tak v obraně. Armády NATO věnují velkou pozornost zdokonalování současných a vývoji nových typů tanků a také růstu jejich počtů ve svazcích. Proto rozvíjení a zdokonalování prostředků a způsobů boje s tanky nepřítele je jedním z nejdůležitějších úkolů dneška.

Tanky ničíme jadernými údery, nálety letectva, palbou dělostřelectva, tanků a protitankových prostředků (PTP) s využitím protitankových minových polí a přírodních překážek.

Jaderné zbraně jsou nejmohutnějším prostředkem ničení tankových uskupení nepřítele. Máme-li úplné průzkumové údaje, můžeme je zničit nebo způsobit jim značné ztráty v živé síle a na bojové technice v prostorech soustředění, na přesunu a ve výchozích postaveních (na čarách zasazení).

V operacích bez použití JZ se boje s tanky nepřítele zúčastňuje především letectvo a dělostřelectvo. Bombardovací a stíhací bombardovací letectvo je schopno ničit tanky a OT nepřítele bombardováním, raketami a palubními kanóny. Jeho možnosti jsou však omezeny nejen povětrnostními podmínkami a viditelností, ale též všeobecnou vzdušnou situací, tj. plnění jiných úkolů v době přibližování a zteče tanků, možností dočasné ztráty nadvlády ve vzduchu nebo slabým umlčením prostředků PVO nepřítele. Kromě toho k boji s tanky používáme značné množství letectva — např. k umlčení jedné tankové

roty nepřítelů počítáme s jedním plukovním vzletem stíhacího bombardovacího letectva.

Jinak je to s použitím vrtulníků. Zkušenost z války ve Vietnamu a analýza bojové činnosti na Blízkém východě ukazují značnou efektivnost při použití bitevních vrtulníků k boji s tanky. Podle názorů zahraničních specialistů se mohou vrtulníky stát účinným prostředkem jak při jejich masovém použití v zájmovém prostoru centralizovaně, tak při jejich decentralizovaném použití způsobem „lov“ a samostatným ničením malých tankových (obrněných) jednotek. Z analýzy možností vzájemného ničení vrtulníku a tanku vysvítá, že bitevní vrtulník má možnost několikrát vyšší. Zároveň se však ukazuje obtížnost zjištění tanku vrtulníkem na větší vzdálenosti, že tanky dovedně využívají terén ke svému zamaskování. Vrtulník musí před odpálením rakety nebo řízené střely určitou dobu svým pohybem sledovat pohyb tanku, ale současně musí k vlastní obraně znát umístění nepřátelských prostředků PVO a neustále manévrovat ve směru i výšce. Proto musí za relativně krátkou dobu vypustit více raket (řízených střel), než je nutné vypustit ke spolehlivému zničení tanku ze země. Kromě toho při střelbě z vrtulníku je nutné používat nákladných PTRS s automatickým navedením na cíl.

Proto vrtulníky pro boj s tanky budeme používat jako činnost z letky nebo jako velmi pohyblivé protitankové zálohy. Vrtulníky se mohou skrýt na nevelkých prostranstvích v lesích, za řekami nebo v osadách a za terénními vlnami, rychle se přizemním letem přiblížit a účinně zaútočit na tanky současně z několika směrů.

Vrtulníky mohou splnit palebný úkol zpravidla po předchozím „výskoku“ do výše 1 000—2 000 m. Protože celý palebný manévr trvá pouze 40—50 s, je v současné době v této fázi ničení vrtulníků obtížné. Není však pochyb o tom, že v nejbližší době budou vyvinuty takové prostředky a rozpracovány takové způsoby jejich použití, které účinné ničení vrtulníků umožní. Vrtulník ovšem může být velmi účinným PT prostředkem, zejména bude-li svoji funkci plnit **v těsné součinnosti s pozemními PT prostředky**. Efektivnost boje s tanky vzroste také masovějším využitím vrtulníků k pokládce minových polí, jednak na komunikace v taktické hloubce nepřítelů, ale také např. dělostřeleckými protitankovými zálohami.

Taktika boje vrtulníků s tanky, stejně jako způsoby ničení vrtulníků jako PT prostředků (záloh) se v současné době rozpracovává a vyvíjí.

Dělostřelectvo je hlavní palebnou silou pozemního vojska proti tankům nepřítelů. Dělostřelectvo bude při plnění úkolů PT obrany v obranné operaci bez použití JZ ničit tanky nepřítelů:

- při přiblížování, při zaujímání výchozích prostorů a prostorů soustředění a při rozvinování tankových útvarů a jednotek na čáru zteče — dalekými palbami, hromadnými palbami a soustředěnými palbami ze zakrytých palebních postavení;

- bezprostředně před předním okrajem obrany — hromadnými palbami, soustředěnými palbami a pohyblivými přehradnými palbami a především přímou střelbou protitankových prostředků divizí 1. sledu;

- v hloubce obrany — palbou ze zakrytých palebních postavení a především protitankovými zálohami na všech stupních velení.

Rozhodující roli mají protitankové prostředky.

V operacích bez použití JZ (podle zkušeností v Velké vlastenecké války a cvičení) můžeme v operaci zničit:

- úderý letectva v pásmu armády . . . do 7—10 %,
- palbou dělostřelectva ze ZPP při přibližování tankových uskupení nepřítele . . . do 15 %,
- pohyblivou přehradnou palbou ze ZPP na 2—3 čarách v době zteče tanků . . . 10—15 %,
- na minových polích 5—7 %,

celkem 40 % z celkového počtu

tanků nepřítele. Ostatní tanky (60 %) musí ničit PT prostředky. Tyto mají oproti ostatním prostředkům určité přednosti, zejména:

- malou váhu a rozměry umožňující snadný manévr na bojišti,
- vysokou přesnost střelby, zejména na dálku přímého výstřelu,
- nízkou spotřebu střeliva ve srovnání se střelbou ze ZPP,
- relativně krátkou dobu ke splnění palebného úkolu,
- téměř neomezenou možnost vedení palby a ničení tanků nepřítele, které pronikly do bojové sestavy vlastních vojsk (prostřelováním),
- ve srovnání s jinými prostředky (vrtulník, tank) nevelké náklady na jejich výrobu.

Přednosti přímé střelby oproti palbě ze ZPP můžeme demonstrovat na příkladě: V pásmu obrany msd útočí tankový prapor nepřítele společně s motopěchotou sesednutou z vozidel, šířka jeho bojové sestavy — 3 km.

a) **K palbě ze ZPP** při vedení pohyblivé přehradné palby na třech čarách je nutné použít 6 dělostřeleckých oddílů, tj. 108 hlavních (přibližně celá DDS a jedna PDS) s kalkulací 25 m na dělo (oddíly náložmo). Palba se povede na každé čáře přibližně 1 minutu maximální kadencí. Spotřebujeme $108 \times 6 \times 3 = 1944$ střel (122 mm H), tj. 0,2 pp.

Při střední vzdálenosti mezi čarami kolem 500 m a rychlosti tanků 100 m/min budeme palebný úkol plnit $1+5+1+1 = 13$ minut. Výpočty ukazují, že v tomto případě účinnost palby nebude větší, jak 10—15 % (zničených tanků). Palbou bude pěchota oddělena od tanků, ale palbu na tanky ukončíme ve vzdálenosti 400—600 m od předního okraje, abychom zabezpečili pozorování pro vedení palby ostatních palebných prostředků a dodrželi bezpečnostní vzdálenost.

b) **Přímou střelbou** je jediný protitankový oddíl divize (18 PT děl) na připravené palebné čáře o šířce 3 km (mající v průměru 1 dělo na 150 m) schopen vyřadit kolem 27 (tj. 50 % útočících tanků — $K_{ef} = 1,5$), tedy tankový prapor zničit. Palebný úkol splní pto za 5—8 minut a spotřebuje pouze $3 - 4 \times 18 = 54 - 72$ střel, tj. 0,05 pp. Přitom plnění palebného úkolu nebude omezovat činnost vojsk a ostatních palebných prostředků, které jsou před bojovou sestavou pto. Pěchota doprovázená tanky bude ničena střepinami kumulativních granátů a pěchotními zbraněmi v plné škále jejich účinného dostřelu.

Z příkladu vidíme, že použití protitankových děl je několikanásobně efektivnější než palba ze zakrytých palebných postavení.

Použití vrtulníků (jak jsem již uvedl) má mnoho složitostí. Použití tanků jako jedné z nejúčinnějších PT prostředků je vždy problematické, zejména proto, že stabilním začleněním tanku do systému protitankové palby je de facto vyňat z toho počtu tanků, která ve vševojskovém boji (v operaci) plní

aktivní úkol. **Hlavním** prostředkem boje s tanky v operacích bez použití JZ jsou tedy prostředky **dělostřelectva**.

Splněním úkolů protitankové obrany dělostřelectvem v obranném boji a operaci zabezpečíme:

- pečlivou přípravou systému dělostřelecké palby;
- optimálním uskupením PT prostředků, které vychází z možné činnosti nepřítele a objemu úkolů po směrech;
- uskutečňováním rychlého a dovedného manévru palbou;
- včasným manévrem dělostřelectva, zejména protitankových záloh;
- organizací nepřetržitě součinnosti s letectvem a ostatními silami a prostředky ničení tanků;
- všestranným zabezpečením bojové činnosti dělostřeleckých útvarů a jednotek a jejich příkrytím prostředky PVO;
- nepřetržitým, pevným a pružným velením.

Součinnost mezi mnoha palebnými prostředky k zabezpečení ničení tanků na přístupech k obraně, na různých směrech před předním okrajem obrany a při jejich vklínění do obrany je jedním z nejdůležitějších problémů obrany. Hlavním organizátorem součinnosti v plné její šíři musí být vševojskový velitel a jeho štáb. Přitom víme, že **součinnost dělostřelectva** s ostatními prostředky ničení tanků je **nezbytnou podmínkou** vytvoření **systému palby** v obraně, neboť dělostřelectvo ze ZPP a dělostřelecké PT prostředky jsou základním prvkem tohoto systému.

Z toho důvodu je také úkolem dělostřeleckých velitelů a štábů organizovat těsnou **palebnou součinnost** nejen uvnitř dělostřelectva, ale rozhodující měrou se podílet na organizaci palebné součinnosti veškerého dělostřelectva se vševojskovými jednotkami, útvary letectva a vrtulníky a také s jednotkami a útvary ženijního vojska. Kromě palebné součinnosti je třeba vejít ve styk se štáby vojsk a vzájemně ujasnit řadu **všeobecných** součinnostních otázek. Půjde zejména o:

- zabezpečení bojové činnosti (průzkum, OPZHN, ženijní zabezpečení, operační maskování, způsoby radioelektronického boje, materiální, technické a týlové zabezpečení),
- manévry silami a prostředky boje s tanky na ohrožené směry v průběhu boje a operace,
- rozmístění míst velení,
- organizaci spojení,
- vytvoření jednotného systému signálů pro řízení boje a součinnosti (varování, manévry, způsob ukázání cílů, způsob hlášení situace, změna úkolu apod.).

Cílem organizace součinnosti k plnění úkolů PT obrany je především efektivní splnění **palebných** úkolů. Proto kromě uvedených všeobecných součinnostních otázek je **především** nutné nepřetržitě upřesňovat:

a) Uvnitř dělostřelectva:

- údaje o činnosti palebných uskupení nepřítele po směrech;
- rozdělení úkolů při ničení tanků na přístupech k obraně mezi dělostřeleckými skupinami podle jejich dostřelu s přihlédnutím k možným prostorům a směrům činnosti nepřítele;

— oddělení pěchoty a prostředků podpory od tanků nepřítele pohyblivými přehradnými palbami ze ZPP a bezprostředné ničení tanků přímou střelbou — před předním okrajem i v hloubce obrany;

— manévr protitankovými zálohami a dělostřelectvem na ohrožené směry;
— manévr palbou dělostřeleckých útvarů (jednotek) při vlastním odrážení ztečí tanků.

b) Mezi dělostřelectvem a motostřeleckými (tankovými) útvary a jednotkami:

— údaje o složení a směrech činnosti tankových uskupení nepřítele (objem úkolů), k jejichž odražení je vytvořen systém PT obrany;

— prostory a směry před předním okrajem a v hloubce obrany, ve kterých se předpokládá ničit tanky dělostřelectvem a předpokládané procento ztrát (počet) jim způsobených;

— průběh představení postavení, předního okraje, postavení a úseků obrany, rotních opěrných bodů a rozmístění palebných postavení PT prostředků v nich;

— palebná postavení dělostřelectva, které vede palbu ze ZPP;

— palebné čáry protitankových záloh (tankových rot), způsob jejich zejména vybudování a způsob jejich zaujetí;

— palebné možnosti dělostřelectva, tanků a protitankových prostředků motostřeleckých vojsk pro ničení tanků a dalších obrněných cílů nepřítele;

— palebná součinnost (orientační body, spojení, signály, sektory paleb) mezi dělostřelectvem a PT prostředky motostřeleckých vojsk podle jejich dostřelu a směrů útoků tanků nepřítele — před předním okrajem, v hloubce, na křídlech a bocích;

— zvláštnosti palebné součinnosti při vedení noční bojové činnosti;

— místa velení, popř. společná místa velení velitelů při vedení boje.

c) Mezi dělostřelectvem a pohyblivými zatarasovacími odřady:

Včasná pokládka minových polí na skutečných směrech ztečí tanků nepřítele vede nejen k jejich přímému ničení, ale napomáhá také PT prostředkům, zejména PT zálohám. Proto jsou do sestavy PTZ prostředky minování organicky začleněny (PTZ A), nebo velitelům PTZ dočasně podřízovány.

Minová pole se pokládají zpravidla v metné dálce PT prostředků a zahrazují tankové směry před bojovou sestavou PT zálohy nebo na jejich křídlech. Tankové jednotky nepřítele na směr PTZ nemohou minová pole překonat, musí je obcházet a zteč vést pouze na určitých směrech, na které můžeme lépe soustřeďovat palbu.

Součinnost PTZ a POZ organizuje nadřízený štáb, podrobně pak NRVD a ženijní náčelník tohoto štábu. Tito náčelníci upřesňují otázky rozmístění vyčkávacích prostorů PTZ a POZ (nejlépe společných) a jejich manévr na palebné čáry (osy přesunu, časové kalkulace pro zaujetí a dosažení pohotovosti k palbě, signály). Při organizaci manévru na palebné čáře je třeba zabezpečit, aby se POZ přemísťoval na čáru minování jako první, před palebnými jednotkami PTZ.

Při organizaci součinnosti samotných velitelů PTZ a POZ musí upřesnit zejména:

— pochodovou sestavu POZ a PTZ a osy přemístění z rozchodiště před palebnou čarou na čáru minování a palebnou čáru;

- bojovou sestavu PTZ na palebné čáře;
- čáru minování a prostor soustředění POZ po splnění úkolu;
- dobu a osy přemístění PZ orgánů z předsunutých pozorovatelů zpět přes minová pole do bojové sestavy;
- místa průchodů přes minová pole, způsob a čas jejich označení a likvidace tohoto opatření (zakrytí) po průchodu PZ orgánů nebo vlastních vojsk;
- dobu a osy přesunu pro jednotky POZ do prostoru soustředění po splnění úkolu pokládky.

d) Součinnost s letectvem:

Mezi dělostřeleckými štáby, zpravodajskými orgány a představiteli letectva se při organizaci součinnosti, zejména upřesňuje:

- úkoly vzdušného průzkumu tankových uskupení (množství tanků, směr jejich přesunu a vedení bojové činnosti);
- způsob vysílání průzkumných podkladů z paluby letadel (tabulka signálů, kódování map a zpráv, volací znaky, frekvence pro spojení) a jejich příjem na VS útvarů a svazků (prostředky, jejich rozmístění, nácvik obsluh přijímačů);
- způsob výměny průzkumných údajů o nepříteli mezi štáby RVD a středisky (skupinami) bojového velení;
- způsob umlčování a ničení tankových uskupení nepřítele podle jejich přibližování k přednímu okraji a v hloubce obrany (rozdělení prostorů ničení tanků podle úkolů operace a podle času);
- kontrola výsledků dalekých paleb dělostřelectva na tankové proudy a soustředění tanků, opravování paleb dělostřelectva ze ZPP;
- zajištění bezpečného průletu letectva ve výškách odpovídajících výškám drah letu střel dělostřelectva ze ZPP;
- způsob ničení prostředků PVO nepřítele dělostřelectvem ve prospěch činnosti letectva.

e) Při organizaci součinnosti PTZ s vrtulníky:

V závislosti na jejich výzbroji, vybavení a předurčení je povinností nadřízeného štábu a velitele PTZ ujasnit:

- úkoly k vyhledávání možných prostorů palebných čar PTZ a os přemístění k nim;
- způsob ničení tanků nepřítele vrtulníky, dělostřelectvem ze ZPP a jednotkami PTZ bezprostředně před předním okrajem obrany a v její hloubce (rozdělení cílů a prostory jejich ničení podle jednotlivých směrů, čar a podle času);
- rozmístění přistávacích ploch v prostorech palebných čar PTZ a palebná součinnost s vrtulníky, určenými pro boj s tanky (pro vedení společné bojové činnosti), řešení otázek zabezpečení bojové činnosti;
- způsob vyžádání zásahu vrtulníků určených pro boj s tanky a jejich navedení na cíl;
- způsob přísunu munice s využitím vrtulníků pro jednotky PTZ;
- zajištění bezpečnosti vrtulníků před střelbou ze ZPP (prostory palebných postavení, výstřelná, výška dráhy střely apod.);
- způsob ničení prostředků PVO nepřítele ve prospěch plnění úkolů vrtulníků;
- organizace kladení minových polí s využitím vrtulníků, zejména na neplánovaných palebných čarách.

Z á v ě r

Problematika boje s tanky nepřítele je mnohostranná. Vyřazení tanků z boje je jednou z podmínek úspěchu boje a operace. Proto vedení boje s tanky musí řešit vševojskoví velitelé a štáby a musí být v obranném boji a operaci jednou z nejpodrobněji řešených otázek při organizaci palebného systému k součinnosti.

Dělostřelectvo, jako hlavní palebná síla pozemních vojsk, je hlavním prostředkem ničení tanků. Za výsledek palebné činnosti právem zodpovídají dělostřelečtí velitelé, i když podmínkou úspěchu dělostřelectva je správné rozhodnutí vševojskového velitele a organizace součinnosti v nejširším slova smyslu.

Proto je nezbytné, abychom v dělostřelectvu neustále zkvalitňovali jak taktickou a operační připravenost dělostřeleckých štábů, tak vlastní odbornou připravenost obsluh zbraňových systémů dělostřelectva: Velitelé a štáby být připraveni promyšleně plánovat a pružně řídit bojovou činnost útvarů a jednotek při boji s tanky, s důrazem na detailní organizaci palebné součinnosti dělostřeleckých PT prostředků s ostatními prostředky ničení tanků. U obsluh pak, s využitím moderních učebně výcvikových základů a výcvikových pomůcek a metod, s využitím socialistického soutěžení a hnutí za „zásah první ranou“ dosáhnout vysokého bojového mistrovství. Přitom nezapomínat, že rozhodujícím činitelem úspěchu v možné válce je nejen vyzbrojení našich socialistických armád moderními zbraněmi, ale především morálně politická a ideová a psychická připravenost vojsk.